

גילוי נפלא מהרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע פתרון החידה בענין שמשון "נזיר אלקים" שנתפס בידי הפלשתים שנקרו את עיניו

בפרשתנו פרשת ויחי אנו למדים על הברכות שבירך יעקב אבינו לפני פטירתו את בניו ראשי השבטים, אשר כפי שמעיד הכתוב (בראשית מט-כח): "כל אלה שבטי ישראל שנים עשר, וזאת אשר דיבר להם אביהם ויברך אותם, איש אשר כברכתו ברך אותם". ופירש רש"י: "איש אשר כברכתו, ברכה העתידה לבוא על כל אחד ואחד". כך המשיך רש"י לפרש אצל כל שבט, איך יעקב רמז בברכותיו לכל מה שעתידי לעבור עליהם (שם י): "עד כי יבוא שילה", ופירש רש"י: "מלך המשיח שהמלוכה שלו".

במאמר זה ברצוננו להתעמק בשלשה פסוקים שבירך יעקב אבינו את שבט דן (בראשית מט-זו): "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. יהי דן נחש עלי דרך שפיון עלי אורח, הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור. לישועתך קויתי ה'". ופירש רש"י על פי המדרש, כי יעקב נתכוון בכל דבריו על שמשון בן מנוח משבט דן שהיה שופט בישראל:

"דן ידין עמו, ינקום נקמת עמו מפלשתים... כאחד שבטי ישראל, כל ישראל יהיו כאחד עמו ואת כולם ידין, ועל שמשון ניבא נבואה זו... הנושך עקבי סוס, כך דרכו של נחש, ודימוהו לנחש הנושך עקבי סוס, ויפול רוכבו אחור שלא נגע בו, ודוגמתו מצינו בשמשון (שופטים טז-כט) וילפת שמשון את שני עמודי התווך וגו' [אשר הבית נכון עליהם], ושעל הגג מתו... לישועתך קויתי ה', נתנבא שינקרו פלשתים את עיניו, וסופו לומר (שם שם-כח) זכרני נא וחזקני נא אך הפעם".

פליאת הרשב"ם על פירוש רש"י

והנה בפירוש הרשב"ם [רבינו שמואל ברבי מאיר בן בתו של רש"י אחד מבועלי התוספות] מתבטא בחריפות על פירוש זה של רש"י:

"דן ידין עמו. המפרש על שמשון לא ידע בעומק פשוטו של מקרא כלל, וכי יעקב בא להתנבאות על אדם שנפל ביד פלשתים, וינקרו את עיניו, ומת עם פלשתים בענין רע, חלילה חלילה. אך על שבטו של דן נתנבא, שהוא מאסף לכל המחנות... והיה

צריך להילחם עם כל האומות הרודפים אחריהם... כי גיבורים היו, לכך אמר יעקב דן ידין עמו, ינקום נקמת עמו, כאחד כל שבטי ישראל, היה נוקם נקמתם ומשמרם מרודפיהם".

ופשוט שכוונת הרשב"ם לחלוק על פירוש רש"י, כדרכו בכמה מקומות לחלוק על פירושו בטענה שאין זה פשוטו של מקרא, וכמו שכתב בפרשת וישב (בראשית לז-ב ד"ה אלה תולדות): "וגם רבינו שלמה [רש"י] אבי אמי מאיר עיני גולה שפירש תורה נביאים וכתובים, נתן לב לפרש פשוטו של מקרא. ואף אני שמואל ב"ר מאיר חתנו זצ"ל, נתווכחתי עמו ולפניו, והודה לי שאילו היה לו פנאי היה צריך לעשות פירושים אחרים, לפי הפשטות המתחדשים בכל יום".

אולם אנו אין לנו אלא דברי רש"י רבם ומאורם של כל ישראל, אשר בחר לפרש פסוקים אלו בדרכם של חכמינו ז"ל בגמרא ובמדרשים, שיעקב נתכוון בברכות אלו על שמשון הגיבור משבט דן. הנה כי כן מוטלת עלינו החובה ליישב הפליאה העצומה של הרשב"ם: "וכי יעקב בא להתנבאות על אדם שנפל ביד פלשתים, וינקרו את עיניו, ומת עם פלשתים בענין רע".

עוד ראוי להתבונן במה שמצינו במדרש (ב"ר צח-יד) על הפסוק: "לישועתך קויתי ה', לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסבור בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת אמר אף זה מת, לישועתך קויתי ה'". ואמרו עוד (שם): "לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו, וסבור בו שגאולה מגעת בימיו, כיון שראה שמת מיד אמר לישועתך קויתי ה'". וצריך ביאור מה גרם ליעקב שראה מסוף העולם ועד סופו לטעות שמשון הוא מלך המשיח.

"שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים"

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שמצינו בגמרא ובמדרשים, כי יעקב אבינו הפליג לדבר בשבחו של שמשון וגם להתפלל עליו שיצליח ה' דרכו, החל מפסוק הראשון שבירך את שבט דן:

"דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל", ומפרש במדרש (ב"ר צח-יג): "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל... כיחידו של עולם, מה יחידו של עולם אינו צריך סיוע, כך שמשון בן מנוח אינו צריך לסיוע".

וכן שנינו בגמרא (סוטה י): "אמר רבי יוחנן, שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים, שנאמר דן ידין עמו כאחד וגו'". כלומר "כאחד" הוא הקב"ה "אחד" יחיד ומיוחד. עוד שנינו בגמרא (שם): "ואמר רבי יוחנן, שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר (תהלים פד-יב) כי שמש ומגן ה' אלקים וגו'... מה הקב"ה מגין על כל העולם כולו, אף שמשון מגין בדורו על ישראל".

עד כמה גדלה אהבתו והערכתו של יעקב לצאצאו שמשון, נוכל ללמוד ממה שבירך את שבט דן בפסוק השני: "יהי דן נחש עלי דרך שפיון עלי אורח, הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור". ופירשו במדרש (ב"ר צח-יד) שבירך בכך את שמשון, כי בשעה שימוטט את עמודי התווך של הבית על רבבות יושביו הפלשתים, לא יפלו ההרוגים בדרך נס עליו כי אם מאחוריו, כדי שיוכלו אחיו למצוא את גופו בקלות ולהביאו לקבר ישראל, כמו שכתוב (שופטים טז-לא): "וירדו אחיו וכל בית אביהו וישאו אותו ויעלו ויקברו אותו בין צרעה ובין אשתאול בקבר מנוח אביו". והנה הם דברי המדרש:

"יהי דן נחש עלי דרך... הנושך עקבי סוס. (שופטים טז-כה) [ויהי כי טוב לבם ויאמרו] קראו לשמשון וישחק לנו, אמר רבי לוי כתיב (שם כז) ועל הגג כשלת אלפים, אלו מה שהיו על שפת הגג, אבל מה שהיו לאחוריהם ולאחורי אחוריהם אין בריה יודעת, ואת אמרת (שם) וירדו אחיו וכל בית אביהו וישאו אותו ויעלו ויקברו אותו וגו' בקבר מנוח אביו, אלא יעקב אבינו ביקש רחמים על הדבר, ויפול רוכבו אחור, יחזרו דברים לאחוריהם".

"לישועתך קויתי ה'"

עתה אנו מגיעים לפסוק השלישי שבירך יעקב את שבט דן: "לישועתך קויתי ה'", ופירש רש"י: "נתנבא שינקרו פלשתים את עיניו, וסופו לומר

**פלא והפלא: יעקב השווה את שמשון להקב"ה:
"דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל" - כיחידו של עולם**

**מדרשו: "ויפול רוכבו אחור", יעקב התפלל
שרבבות ההרוגים יפלו מאחורי שמשון כדי שיבוא לקבר ישראל**

**הרה"ק מרוז'ין זי"ע: "שמשון הלך אחר עיניו",
לברר ניצוצי קדושה מתוך הטומאה מעבר לגבול העינים**

**דליל"ה נוטריקון ד'ודי י'רד ל'גנו ל'ערוגת ה'בשם,
לרמז שגרמה לו לרדת במקום שרק הקב"ה יורד שם**

הנה כי כן איך אפשר כי אדם שהוכתר בתואר "נזיר אלקים", עם הבטחה שהוא עתיד להושיע את ישראל מיד פלשתים, נפל מאיגרא רמא לברא עמיקתא ללכת אחר מראה עיניו, ונענש שנמסר בידי הפלשתים שנקרו את עיניו.

דליל"ה ראשי תיבות ד'ודי י'רד ל'גנו ל'ערוגת ה'בשם

יראתי בפצותי שיח להשחיל, לפענח החידה הסתומה בענין דמותו של שמשון בן מנוח נזיר אלקים, ואף שאיני כדאי והגון לכך, אמרתי אקום ואשנה פרק זה לכבוד ה' ותורתו, על פי הקדמות אמיתיות מסופרים וספרים הקדושים, ומה' נותן התורה נבקש במילים של שמשון: "זכרני נא וחזקני נא" ללכת בדרך אמת.

פתח דברינו יאיר בהקדמה נפלאה בענין שמשון הגיבור ממשנתו הטהורה של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, כפי שהביא ב"עירין קדישין השלם" (חלק ב דף שנו), והנה הם תוכן דבריו הקדושים:

במשנה (סוטה ט): "שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר (שופטים טז-כא) ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו".
הענין הוא פלא מאד, הלא שמשון היה נזיר אלוקים, ונקרא "שמשון" על שמו של הקב"ה "שמש", כמו שכתוב: "שמש ומגן ה' אלקים", אם כן איך אפשר שהלך אחר עיניו.

והענין בזה על פי המבואר בספרים הקדושים כי בחטא אדם הראשון נפלו כמה נשמות כל כל עמוק בתוך הקליפות, עד אשר אין בכח הצדיקים להעלותם משם רק הקב"ה לבד. וזהו שכתוב (שיר השירים ו-ב): "דודי ירד לגנו לערוגת הבשם", שזהו רמז על עת קץ הגאולה שירד הקב"ה בעצמו לגנו, "לרעות בגנים וללקוט שושנים", להוציא נשמות שנפלו עמוק עמוק בתוך הקליפות, במקום שאין צדיק שיכול לרדת שם כדי להעלותן.

מלמד שהיתה שכניה מקשקשת לפניו כזוג. ופירש רש"י: "ללוותו באשר הולך".

החידה הסתומה בדמותו של שמשון

אך לפי זה צריך ביאור מה שמצינו סתירה משועת לכך, ממה ששינו במשנה (סוטה ט): "שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר (שופטים טז-כא) ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו". ובגמרא (שם) שנינו על כך: "תנו רבנן שמשון בעיניו מרד, שנאמר (שופטים יד-ג) ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו".

ומקשה בגמרא: "איני והכתיב (שם ד) ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא", הרי מבואר שדבר זה היה מן השמים שישא בת פלשתים, וכמו שמפרש הפסוק הסיבה לכך (שם): "כי תואנה הוא מבקש מפלשתים", כדי שיהרוג בפלשתים הרג רב. ומתרג'י: "כי אזל מיהא בתר ישרותיה אזל". כלומר אמנם כן זה היה מן השמים, אך עם כל זאת נענש משום שהלך אחר ישרות עיניו.

אמנם על זאת תמהו המפרשים וינועו אמות הסיפים, כי הן אמת שמשון נשא מבנות הפלשתים רק אחרי שגירן, כמו שכתב הרמב"ם (איסורי ביאה פרק יג הלכה יד): "אל יעלה על דעתך שמשון המושיע את ישראל, או שלמה מלך ישראל שנקרא ידיד ה', נשאו נשים נכריות בגיותן". אולם איך יעלה על הדעת כי אדם כזה שיעקב אבינו העיד עליו: "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל" - כיחידו של עולם, הגיע לידי כך שיאמרו עליו חכמינו ז"ל: "שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו".

וביותר יפלא שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב על מלאך ה' שנתגלה לאמו של שמשון טרם לידתו ואמר לה (שופטים יג-ה): "כי הנך הרה וילדת בן ומורה לא יעלה על ראשו, כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן, והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים".

זכרני נא וחזקני נא אך הפעם". משמע מדבריו כי יעקב אבינו התפלל לה' שיצליח את דרכו של שמשון למוטט את הבית על רבבות הפלשתים.

ובכן איה עט סופר המסוגל לתאר את המעמד המבהיל, שמשון הגיבור שופט בישראל, אשר מלאך ה' בשליחותו של הקב"ה הכתיר אותו עוד טרם לידתו (שופטים יג-ה): "כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן, והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים". והנה אהה, שוד ושבר, בסופו של דבר הצליחו הפלשתים לגלח את שבע מחלפות ראשו, וינקרו את עיניו, ויאסרוהו בנחושתיים, ויובילו אותו לבית אלוהיהם דגון כדי לצחק בו, ועל כך מספר הכתוב (שם טז-כח):

"ויקרא שמשון אל ה' ויאמר אדני ה' זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלקים ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים, [רש"י: ושכר עין השנית הנח לי לעולם הבא]. וילפת שמשון את שני עמודי התוך אשר הבית נכון עליהם, ויסמוך עליהם אחד בימינו ואחד בשמאלו, ויאמר שמשון תמות נפשי עם פלשתים, ויט בכח ויפול הבית על הסרנים ועל כל העם אשר בו, ויהיו המתים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו".

והנה כפי מה שלמדנו מדברי רש"י משמע, כי שמשון הצליח למוטט את שני עמודי התווך על רבבות הפלשתים, רק בזכות ברכת יעקב שהתפלל עליו: "לישועתך קויתי ה'". וכן משמע מדברי רבינו בחיי (ד"ה לישועתך):

"ויתכן לפרש כי הוא תפילת שמשון, כי ראה יעקב אחרית השופט הזה האחרון כי הוא הנושך והמפיל והרוכב אחור, והוא המתפלל לישועתך קויתי ה', שכן התפלל זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלקים, ואף על פי שמת בכללם, הנה זאת תשועתו שינקם מאויביו וימות עמהם כי בזה היה חפץ, כמו שאמר (שופטים טז-ל) תמות נפשי עם פלשתים".

מכל זה ברור כי יעקב אבינו העריך מאד את גדולתו של שמשון נכדו, שהרי הקדיש את כל ברכתו לשבט דן, לשבח את שמשון ששפט את ישראל כיחידו של עולם, וגם כדי להתפלל שיצליח למסור נפשו על קדושת השם למוטט את בית הפלשתים. וזהו שדרשו בגמרא (סוטה ט): על מה שכתוב (שופטים יג-ה):

"ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן וגו', אמר רבי חמא ברבי חנינא, חלתה נבואתו של יעקב אבינו דכתיב יהי דן נחש עלי דרך". פירושו, החלה נבואתו של יעקב על גדולתו של שמשון, ואמרו עוד (שם): "לפעמו במחנה דן, אמר רבי יצחק דבי רבי אמי,

פלשתיים אותיות פלשת י"ם כי הם שער נ' של הקליפה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר, מה ראה שמשון על ככה לסכן את נפשו לרדת לשער נ' של הקליפה, במקום שלא דרך שום צדיק לפניו, על פי מה שנקדים להוכיח בהוכחות וסימוכין מכמה מקומות כי הפלשתים הם שער נ' של הקליפה, וכבר אמרו בגמרא (ברכות ז): "דשמא גרים", הנה נרמז ענין זה בשם פלשתיים שהן אותיות פלשת י"ם, לרמז שפלוו בטומאת י"ם בגימטריא נ' שערי טומאה.

חידוש זה למדנו ממה שכתוב בפרשת בשלח (שמות יג-יז): "ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה". ולכאורה יפלא אחרי שהוציא הקב"ה את ישראל ממ"ט שערי טומאה שהיו שקועים במצרים, מדוע לא הסייעם דרך ארץ פלשתים מהחשש שישבו מצרימה.

אך לפי האמור התשובה על כך היא כי הפלשתים הם שער נ' של הקליפה, ואם היו הפלשתים יוצאים למלחמה בכח הטומאה שלהם כנגד ישראל, היו עלולים ח"ו ליפול בנ' שערי טומאה והיו שבים למצרים לשקוע שם ולא לצאת לעולם. ויש להוסיף בזה תבלין לקרב הדבר אל השכל, על פי מה שכתב ב"תפלה למשה" להרה"ק רבי משה מסאמבור זי"ע (פרשת ויצא דף סב.). חידוש גדול בשם רבו הרה"ק מרימנאב זי"ע:

"שמעתי ממורי ורבי איש אלקים קדוש מוהר"ר מנחם מענדיל מרימנאב נב"מ, שאמר על (שמות יג-יז) ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, שאמרו רז"ל (ע"ז יט.) על ובמושב לצים לא ישב זה פלשתים, שפלשתים ליצנים היו. ואמר אילו היה יודע פרעה, שעם ליצנות יכולים להכחיש כל העולם, לא היו ישראל יוצאים מתחת ידו לעולם ח"ו."

וכן כתב ב"קהלת יעקב" (ערך פלשתים): "פלשתים, בהם שורה הקליפה של ליצנות, כך שמעתי ממורי החסיד מוהר"ר מנחם מענדיל מרימנאב... שוב מצאתי דבריו משורשים בגמרא דעבודה זרה (דף יט.) שדרשו ובמושב לצים לא ישב, אלו פלשתים שהיו ליצנים". וכוונתו על מה ששינו בגמרא (שם): "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, זה אברהם אבינו... ובמושב לצים לא ישב, שלא ישב במושב אנשי פלשתים מפני שליצנים היו, שנאמר (שופטים טז-כה) ויהי כטוב לבם ויאמרו קראו לשמשון וישחק לנו."

ויש להעיר כי ב"שם משמואל" (פרשת בשלח שנת תרפ"ז) מביא ענין זה בשם הרבי ר' בונים

"ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים", כי הפלשתים הם שער נ' של הקליפה שאי אפשר לצאת משם

דלילה נשלחה מן השמים להחליש את שמשון, כדי שהפלשתים יובילו אותו למוטט עמודי התווך של הקליפה עיני שמשון נוקרו כדי ששיג לפני מיתתו שער נ' של הקדושה, ויוכל להכניע בו את שער נ' של הקליפה שמשון התפלל: "זכרני נא חזקני נא" - נ"א נוטריקון נ'תיב א'יתן, שיזכה להשיג שער הנ' לפני פטירתו

עם שער הקדושה המכוון כנגדו, נמצא שאי אפשר להילחם עם שער נ' של הטומאה רק על ידי שער נ' של הקדושה.

והנה ידוע מה ששינו בגמרא (ר"ה כא:): "חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים". על כן לא היה יכול משה רבינו שהשיג רק מ"ט שערי בינה להוציא את ישראל בקדושתו רק ממ"ט שערי טומאה, אבל אם היו שוקעים בשער נ' של הטומאה לא היה יכול להוציאם משם.

ויש להוסיף בזה מה שכתב ב"יערות דבש" (ח"ב דרוש ט), כי על השגת שער נ' של הקדושה אמר הקב"ה למשה (שמות לג-כ): "לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי". ומבאר שם הטעם: "כי בהשיגו אור גדול כזה תתדבק נפשו למעלה ותתפרד מגוף, כי תתאוה לאור עליון כנר קטן המתדבק באור גדול, וכמו שאמרו (חגיגה יד:) הציץ ומת וכו', כי כל המשיגים אור רב נפשם תתדבק בשורש למעלה, לכך לא יראני אדם וחי". ויש לרמז: "כי לא יראני האדם וחי" - האד"ם בגימטריא נ' הוא שער הנ'.

הנה כי כן זכינו להבין מה שאמר הרה"ק מרוז"ן זי"ע, כי יש מקום בעמקי הקליפות שאין לשום צדיק רשות להיכנס לשם לברר ניצוצי קדושה מלבד הקב"ה בעצמו, וכוונתו על שער נ' של הטומאה שאי אפשר לרדת לברר משם ניצוצי קדושה רק אם משיגים תחילה שער נ' של הקדושה, וזה אי אפשר להשיג בעודו בחיים: "כי לא יראני האדם וחי".

וזהו ביאור המשנה: "שמשון הלך אחר עיניו", שהלך לברר ניצוצי קדושה מתוך שער נ' של הטומאה, שהוא "אחר עיניו" מעבר לגבול של העיניים, כי כדי להיכנס שם צריך להשיג תחילה נ' שערי בינה מצד הקדושה, שעל זה נאמר: "כי לא יראני האדם וחי", שאי אפשר לראות בעיני בשר ודם בעודו בחיים, "לפיכך נקרו פלשתים את עיניו".

והנה בשמשון כתוב (שופטים טז-טז): "ויאהב אשה בנחל שורק ושמה דלילה" - דלילה ראשי תיבות: ד'ודי י'רד ל'גנו ל'ערוגת ה'בשם, לרמז כי שמשון ירד למקום נמוך כל כך בעמקי הקליפות כדי להעלות משם ניצוצי הקדושה, שרק הקב"ה יורד שם ללקוט בשושנים. וזהו שאמרו: "שמשון הלך אחר עיניו" דייקא, כלומר במקום שעניי בשר ודם אינן ראויות להסתכל, כי נתכוון בהסתכלות זו לקרב באהבה את הניצוצות אליו ולהוציאן משם, וטעה בזה כי נשמות הללו אי אפשר לצדיק להעלותן כי אם הקב"ה בעצמו: "לפיכך נקרו הפלשתים את עיניו". עד כאן דבריו הקדושים.

נמצינו למדים מדבריו הקדושים, כי מה שאמרו במשנה: "שמשון הלך אחר עיניו", הכוונה בזה שהלך להסתכל מעבר לגבול שניתנה רשות לעיני בשר ודם להסתכל, כי נתכוון בהסתכלות זו לקרב באהבה את הניצוצות אליו ולהוציאן משם, וטעה כי נשמות הללו אי אפשר לצדיק להעלותן כי אם הקב"ה בעצמו: "לפיכך נקרו הפלשתים את עיניו".

שמשון ירד לברר ניצוצי קדושה משער נ' של הטומאה

כעבדא קמיה מאריה אחיזנא בשולי גלימתו של הרה"ק מרוז"ן זי"ע, לבאר מה שאמר כי שמשון ירד להעלות נשמות שנפלו בעמקי הקליפות, אשר אין רשות לשום צדיק להיכנס שם כי אם הקב"ה בעצמו, על פי מה שכתוב ביציאת ישראל ממצרים (שמות יב-לט): "ולא יכלו להתמהמה". וביאר האריז"ל (סידור האריז"ל בפיסקא מצה זו שאנו אוכלים) שבגלות מצרים שקעו ישראל במ"ט שערי טומאה, ואם היו נשארים בגלות מצרים עוד רגע, היו שוקעים גם בשער נ' של הטומאה ולא היו יכולים לצאת משם לעולם.

והוסיף בשל"ה הקדוש (מסכת פסחים מצה עשירה דרוש א אות לג) לבאר הטעם, למה אם היו נכנסים בשער נ' של הטומאה לא היה אפשר להוציאם, כי אי אפשר להילחם כנגד אחד משערי הטומאה רק

מפשיסחא זי"ע: "והנה קליפת פלשתים היא ליצנות, כמו שדייק הרה"ק רבי ר' בונם זצלה"ה מדכתיב (שופטים שם) קראו לשמשון וישחק לפנינו, ומפורש במדרש (ב"ר סא-א) ובמושב לצים לא ישוב, זה אבימלך". מזה נשכיל להבין כי ליצנות קליפת פלשתים היא שער נ' של הקליפה, שבה אפשר להכחיש כל הניסים של יציאת מצרים ומתן תורה.

שמשון נבחר מן השמים לרדת לשער נ' של הקליפה

מעשה על פי כל האמור נראה לומר בדחילו ורחימו, כי שמשון הגיבור נבחר מן השמים עוד טרם לידתו להילחם עם הפלשתים, על ידי שירד בגופו ובנפשו לעומק שער נ' של קליפת פלשתים, כל זה על ידי שישגי תחילה ממש לפני מיתתו את שער נ' של הקדושה, כדי שיוכל למוטט בו את שני עמודי התווך של בית אלילים דגון, שהוא שורש קליפת פלשתים – פלשת י"ם שער נ' של הקליפה.

ובאמת עיקר ביטול שער נ' של הקליפה הוא רק בזמן הגאולה, על ידי מלך המשיח שיגלה לישראל את שער נ' של הקדושה, ונרמז ענין זה בשם משי"ח נוטריקון מ'שיח י'גלה ש'ער ח'מישים של הקדושה, והוא גם כן נוטריקון מ'שיח י'בטל ש'ער ח'מישים של הקליפה. אך עם כל זאת עלה ברצון הקב"ה היודע כל תעלומות, כי אם לא יתחיל שמשון להחליש את שורש קליפת הפלשתים שער הנ', לא יוכלו ישראל להתקיים בגלות הארוכה עד בוא זמן הגאולה, לכן בחר בו ה' שיזכה להשיג את שער נ' של הקדושה לפני מיתתו.

נפלא להבין בזה מה שאמר המלאך לאשת מנוח: "כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן, והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים". ודקדק המהרש"א (נזיר ד: ד"ה גמרא התם מלאך) מה ראה המלאך לכנותו "נזיר אלקים" ולא "נזיר ה'", כמו שכתוב (במדבר ו-ב): "לנזיר נזיר להזיר לה". אך לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי מלאך ה' צוה עליו להתקדש בקדושת נזירות כל ימיו, כדי שיוכל להיכנס בסוף ימיו לשער נ' של הקדושה.

והנה על משה דרשו בגמרא (ר"ה כא:): מקרא שכתוב: "ותחסרהו מעט מאלקים", משום שלא השיג את שער הנ' שנרמז בשם אלקים, כמו שכתב ב"פרדס רמונים" להרמ"ק (שער יג פ"ה): "לכן נאמר גבי משה ותחסרהו מעט מאלקים, כי הבינה נקרא אלקים חסר לו שער אחד". ויש לרמז כי אלהי"ם הוא אותיות אלה י"ם בגימטריא נ'.

אולם שמשון הוכתר בתואר "נזיר אלקים", כי השיג בסוף ימיו גם את שער נ' של הקדושה

שהוא שם אלקים, כדי שיוכל למוטט זה לעומת זה את עמודי התווך של הפלשתים שער נ' של הקליפה. וזהו שאמר המלאך: "והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים". כלומר הוא רק יתחיל להושיע את ישראל מיד פלשתים – פלשת י"ם, כי גמר המלאכה של ביטול שער הנ' יהיה רק על ידי משיח בן דוד.

שמשון עם נ' פשוטה כנגד נ' שערי בינה

חשבתי דרכי לבאר בזה מאמר הגמרא הנ"ל (סוטה י:): "שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר כי שמש ומגן ה' אלקים", וצריך ביאור מדוע אם כן ניתוספו אותיות ו"ן. ויש לומר על פי מה שכתב רבינו בחיי פרשת מסעי על מה שכתוב בבקשת הירושה של בנות צלפחד (במדבר כז-ה): "ויקרב משה את משפטן לפני ה'". מתפלא על כך רבינו בחיי:

"אפשר מי שכתוב בו (במדבר יב-ז) בכל ביתי נאמן הוא, והיה בקי בכל סתרי התורה ותעלומות חכמה, האיך אפשר שלא ידע הדין הקל הזה... יתכן שנאמר שתהיה אות הנו"ן סימן ורמז על שער החמישים שלא ידעו כלל ולא נמסר לו, כי הוא לפני ה' כענין הפנימיות הדק שאינו מושג, וזה שאמר את משפטן לפני ה', כי נעלם ממנו המשפט הזה כנו"ן שלפני ה', הוא השער העליון שער החמישים".

מבואר מזה כי אות נ' פשוטה היא רמז על שער הנ' שלא נמסר אפילו למשה, וכן מבואר ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (פרשת תרומה), כי נ' פשוטה היא רמז על שער הנו"ן של נ' שערי בינה, שמתפשט ויורד למטה לתוך הקליפה בלי פחד. ולפי דברינו הכוונה בזה כי שער נ' של הקדושה יורד לשער נ' של הקליפה בלי פחד כי הוא מבטלו בקדושתו. לפי זה יש לומר כי מטעם זה נקרא "שמשון" על שמו של הקב"ה "שמש", אלא שניתוספו לו אותיות ו"ן כדי לרמז שזכה להתחבר באות ו' החיבור לשער נ' פשוטה של הקדושה.

יומתק לבאר בזה מה שבא שמשון דוקא משבט דן, על פי מה שכתוב בפרשת בהעלותך (במדבר כה-י): "ונסע דגל מחנה בני דן מאסף לכל המחנות". ופירש רש"י בשם תלמוד ירושלמי: "לפי שהיה שבטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה, וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו".

לכן דוקא שמשון שבא משבט דן היה מסוגל לרדת לשער נ' של הטומאה, כדי להוציא משם ניצוצי קדושה להחזיר אבידה לקדושה, ונרמז ענין זה בשם ד"ן כי האות ד' היא רמז על ד' אותיות השם ששמר על שמשון, והאות נ' היא רמז על נ'

שערי בינה שהשיג לפני מיתתו, ועל ידי זה הצליח למוטט את עמודי התווך של שער הנ'.

על פי האמור יש לבאר גם כן הטעם שהפלשתים קראו לשם אלילים "דגון", כמו שכתוב (שמואל א ה-ב): "ויקחו פלשתים את ארון האלקים ויביאו אותו בית דגון ויציגו אותו אצל דגון". ופירש רש"י: "דמות עשוי כדמות דג". וקשה מדוע אם כן נקרא "דגון" בתוספת אותיות ו"ן. אך לפי האמור יש לומר כי בהיותם פלשתי"ם – פלשת י"ם שפלוש לשער נ' של הטומאה, לכן קראו אלילים דגון לרמז שנתחבר עם ו' החיבור לשער נ' של הקליפה.

הפלשתים שבו את ארון ה' שהוא בבחינת אור נ'

ועתה בא וראה נפלאות התורה, כי על פי האמור נוכל להבין מה שמצינו אצל הפלשתים דבר שלא מצינו אצל שום אומה ולשון, שהצליחו לקחת בשבי את ארון ה' מישראל והציגו אותו לפני אלילים דגון, והחזירוהו לישראל רק אחרי שנכרתו ראשו של דגון ושתי ידיו, ובכל מקום שהגיע הארון פרצו מגפות ומחלות אצל תושבי העיר כמו שכתוב (שמואל א ה-א):

"ופלשתים לקחו את ארון האלקים ויביאוהו מאבן העזר אשדודה, ויקחו פלשתים את ארון האלקים ויביאו אותו בית דגון ויציגו אותו אצל דגון, וישכימו אשדודים ממחרת והנה דגון נפל לפניו ארצה לפני ארון ה', ויקחו את דגון וישובו אותו למקומו, וישכימו בבוקר ממחרת והנה דגון נפל לפניו ארצה לפני ארון ה', וראש דגון ושתי כפות ידיו כריתות אל המפתן רק דגון נשאר עליו".

יש לומר הביאור בזה על פי מה שכתב ב"זרע קודש" להרה"ק מראפשיץ זי"ע (פרשת בהעלותך ד"ה וז"ש קרא לשמש): "וכתיב בספרים שארו"ן אותיות או"ר נ'ון שיתגלה לנו שער הנו"ן". מבואר מזה כי הארון הוא בבחינת שער נ' של הקדושה. ויש להוסיף כי מטעם זה ארו"ן הוא אותיות אור נ' פשוטה, שהיא רמז על שער הנ' היורד למטה, ולכן הניחו בו את שני הלוחות שכללו את כל התורה שיש בה נ' שערי בינה.

הנה כי כן מאחר כי פלשתי"ם הם שער נ' של הקליפה בבחינת פלשת-ים, לכן העזו ברוב חוצפתם לקחת את ארון ה' אור נ' בשבי, כדי להילחם כנגד שער הנ' של הקדושה. ומטעם זה הציגו את הארון אצל ראש הקליפה "דגון", ששמו מסתיים באות נ' פשוטה כי הוא בבחינת שער הנ' של הטומאה, אולם ארו"ן ה' שהוא אור נ' של הקדושה, הכניע את שער נ' של הקליפה והפיל את ראשו וידיו של דגון.

מן השמים זימנו את דלילה כדי להערים על הפלשתים

עתה הבה נמשיך במסענו לראות נפלאות דרכי ה', שהזמין לשמשון הגיבור "נזיר אלקים" את דלילה שהיתה בת פלשתים ונתגיירה, ולפי מראית עין הרי הפילה דלילה את שמשון בפח הפלשתים, עד כדי כך שאנו מתמלאים פליאה עצומה על שמשון, כי אף אחרי שראה שגילתה את סודו פעמיים לפלשתים, לא היה יכול לעמוד בפני דלילה שלא לגלות לה כי סוד כוחו הוא במחלפות ראשו, ועל ידי זה גילחו את מחלפות ראשו ונקרו את עיניו.

אולם לפי מה שלמדנו מדברי הרה"ק מרוז'ין זי"ע, מתגלה לנו העומק הנפלא של דרכי ה', כי מה שנראה למראית עין כאילו שמשון טעה, היתה באמת נסיבה מאת ה' שזימן את דלילה לשמשון בבחינת (תהלים טו-ה): "לכו וראו מפעלות אלקים נורא עלילה על בני אדם", שדוקא בת פלשתים תגרום לכך, שהפלשתים עצמם יובילו את שמשון לבית אליים בשער נ' של הקליפה, כדי שימוטט שם את עמודי התווך של שער הנ'.

לכן כדברי הרה"ק מרוז'ין זי"ע נקראה בשמה דלילה נטריון ד'ודי י'רד לגנו ליערוגת ה'בשם, לרמז שנשלחה מן השמים לשמשון לגרום לכך, שירד למקום שעדיין לא ירד לשם שום צדיק כי אם הקב"ה בעצמו. והנה ענין זה כי דלילה נשלחה אליו מן השמים, אנו למדים ממה שכתוב מפורש (שופטים יד-א):

"וירד שמשון תמנתה וירא אשה בתמנתה מבנות פלשתים... ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני, ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא, כי תואנה הוא מבקש מפלשתים". ופירש רש"י: "עלילה להתגרות בם". ותמה המלבי"ם: "למה סיבב ה' שמשון נזיר אלקים יקח אשה מבנות פלשתים, וכי לא היה אפשר שימציא עילה אחרת שיתגרה שמשון בפלשתים מבלי שיחלל קדושתו".

אולם לפי דברינו הביאור בזה, שסיבב הקב"ה שיקח שמשון את דלילה מבנות הפלשתים, כדי שתגרום לכך שיכניסו אותו הפלשתים עצמם לבית אליים שער נ' של הקליפה, ושם בהיותו אסור בידיו וברגליו בלי שתי עיניו, ימוטט את שני עמודי התווך של הקליפה.

וזהו ששינינו בגמרא (מו"ק יח:): "מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש, מן התורה דכתיב (בראשית כד-ג) ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר, מן הנביאים דכתיב (שופטים יד-ד) ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא, מן הכתובים דכתיב (משלי יט-ד) בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת". הרי כי מה' יצא הדבר שישא שמשון את

דלילה, ולפי האמור כדי שהיא תסייע לו בעקיפין להפיל את עמודי התווך של שער הנ'.

שמשון פלש לשער נ' של הפלשתים

והנה מודעת זאת בספרים הקדושים כמו שהאריך ב"אגרא דכלה" (פרשת בלק), כי הקליפות מעמידים מחיצות וגדרות קוצים של כוחות הטומאה, כדי לשמור שלא יפלו אליהם כוחות הקדושה לקחת מהם את ניצוצי הקדושה הטמונים אצלם, ומזה נשכיל להבין כמה שמרו הפלשתים את שער נ' של הקליפה בבית אליים דגון, שלא יפלו כוחות הקדושה להוציא מהם את ניצוצי הקדושה.

ואמנם כאמור בדרך הטבע לא היה צדיק בעולם, שהיה מסוגל להיכנס לשער נ' של טומאת פלשתים, לכן נתחכם הקב"ה להערים על הפלשתים, על ידי שסיבב לשמשון שיקח לאשה את דלילה שהיתה בת פלשתים שנתגיירה, ולכן כמו שמצינו אצל יהודה עם תמר שלקח הקב"ה ממנו את הבחירה, כך לקח הקב"ה משמשון את הבחירה שיהיה מוכרח לקחת את דלילה לאשה, כדי שיתקיים אצלו הבחינה של ד'ודי י'רד לגנו ליערוגת ה'בשם.

ואז באו הפלשתים ולחצו על דלילה להוציא משמשון מהו סוד גבורתו כנגד הפלשתים, והיא ניסתה לעשות זאת ושמשון ניסה בכל כוחו למנוע זאת ממנה, ואכן פעמיים שיקר לה ולא גילה לה מהו כוחו האמיתי, כל זה כדי לגרות את הפלשתים שילחצו עוד יותר על דלילה שתוציא ממנו את סודו, ומאחר שמן השמים רצו שיתגלה לפלשתים, לא היה שמשון מסוגל לעמוד בפניה, וגילה לה כי סוד גבורתו הוא במחלפות ראשו.

והנה על ידי זה גילחו הפלשתים את שבע מחלפות ראשו ונקרו את עיניו, ובכך סר ממנו כוח גבורתו הגופני, כל זה כדי לרמות את הפלשתים שיחשבו כי הצליחו להכניע את שמשון הגיבור, והנה הוא כבר שבוי בידם חלש בלי כח גבורתו, ועל ידי זה לא חששו להוביל את שמשון לצחק בו בקליפת הליצנות בבית אליים מול דגון שער נ' של הקליפה.

אולם הפלשתים לא ידעו כי נתקיים אצלם מקרא שכתוב (תהלים ב-ד): "יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו", כי מה שנקרו את עיניו לא היה רק בגדר הכנה שיוכל להיכנס לשער נ' של הקדושה, אשר על כך נאמר: "כי לא יראני האדם וחי", שאי אפשר לראות שער הנ' בחיים, אולם הלא מבואר בגמרא (נדרים סד:) כי הסומא חשוב כמת, נמצא כי על ידי שנקרו את עיניו של שמשון נחשב כמת, והיה מסוגל להשיג שער נ' של הקדושה כדי להכניע בו שער נ' של הטומאה.

ויש לבאר בזה מה שעמדו במדרש (במדב"ר י-ה) על השינוי בין מה שאמר המלאך לאשת מנוח (שופטים יג-ה): "כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן", ואילו היא אמרה למנוח בשם המלאך (שם ז): "כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן עד יום מותו". הוסיפה לומר: "עד יום מותו". ותיירצו במדרש: "היא הוסיפה עד יום מותו לפי שלא ידעה מה שעתידי, אבל המלאך שהיה יודע שעתידי הוא לאבד נזירותו על ידי דלילה, לכך לא אמר עד יום מותו".

נמצינו למדים מזה חידוש גדול, כי עוד טרם שנולד שמשון כבר ידע המלאך, שמשון לא יהיה נזיר אלקים עד יום מותו. ולפי דברינו כל זה הוא חלק בלתי נפרד מגלגולי ההשגחה, שיהיה נזיר אלקים כל ימי חייו, עד אותו רגע שתגרום דלילה שיגלחו את שערות ראשו, כדי שיחדור לשער הנ' של הפלשתים וימוטט את עמודי התווך של הקליפה.

וימתק לרמז רעיון נשגב זה בדברי המלאך שאמר: "כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן", ועל כך הוסיף לפרש מדוע לא אמר שיהיה נזיר עד יום מותו, "והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים", כי על ידי שיאבד את נזירותו לפני מיתתו, יתחיל להושיע את ישראל מיד פלשתים - פלשת י"ם, על ידי שימוטט את עמודי התווך של שער הנ'.

"זכרני נא וחזקני נא" - נ'תיב א' אחד נ'תיב א'יתן

נפלא להבין בזה מה שכתוב (שופטים טז-כח): "ויקרא שמשון אל ה' ויאמר אדני ה' זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלקים", על פי מה שכתב המקובל האלקי ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן נ) כי מה שהתפלל משה רבינו (דברים ג-כה): "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה", ביקש להשיג בזה שער הנ' שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת משפטים קי): שהוא נקרא נתיב איתן, וזהו נ"א ראשי תיבות נ'תיב א' אחד וגם נ'תיב א'יתן.

הנה כי כן זהו שהתפלל שמשון לפני ה': "זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלקים", כלומר הן אמת שעדיין לא הגיע זמן הגאולה שיתגלה שער הנ', אולם "זכרני נא וחזקני נא", שאזכה להשיג נתיב א' אחד, נתיב א'יתן שער הנ', כדי שאוכל להכניע בכח הקדושה את שער הנ' של טומאת פלשתים. וזהו שהזכיר את שם אלהי"ם שהוא שער הנ' בבחינת אלהי"ם.

על פי האמור נשכיל להבין מה שהשווה יעקב את שמשון להקב"ה באומרו: "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל" - כיחידו של עולם, כי הוא ירד לנקום את נקמת ישראל מהפלשתים,

והנה ידוע כי המקובל האלקי הקדוש רבי שמשון מאוסטרופאלי זי"ע שנהרג על קדושת ה' בשנת ת"ח ות"ט, היה בו הניצוץ הקדוש של שמשון בן מנוח משבט דן, לכן קרא את כל ספריו על שמו, כמו שכתב הוא עצמו בהקדמתו לספר "דן ידין" פירוש על ספר "קרינים" בלשון קדשו: "וקראתי שם החיבור הזה דן ידין... משום ששמי מרומז בו הקטן שמשון שבא מדן".

ובסוף ההקדמה חתם את שמו והוסיף: "ושאר דברים שתומים ביארתי בספרי הגדול הנקרא מחנה דן והוא פירוש על הזוהר, ובספר בן מנוח שחיברתי פירוש על האידרות רזין ורזין וסתרי פלאות מתורת אלקינו, ובספרי נזר אלקים, וספרי שמש ומגן, ושמש נוגה, ויזרח שמש". הרי שקרא את כל ספריו על שם שמשון בן מנוח, שאמר בגמרא (סוטה י:): "שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר כי שמש ומגן ה' אלקים".

ופלא כי כמו שנהרג שמשון בן מנוח על קדושת ה', כן נהרג גם רבי שמשון מאוסטרופאלי על קדושת השם, ואמר עליו הצדיקים שהיתה בו נשמת משיח בן יוסף שנהרג כדי לכפר על ישראל, כמבואר ב"דברי אמת" להחזוה מלובלין זי"ע (פרשת ויצא ד"ה ויזכור אלוקים):

"וכן משיח בן אפרים [יבוא] לקבץ את ישראל לארץ ישראל, כי נראה שלא יהרג כי היה מקוים [כבר] ברבי שמשון אוסטרופאליה [דבר] זה, ולא תקום צרה פעמיים". וכתב על זה רבי צדוק ב"פרי צדיק" (פרשת נשא אות טו): "בספר דברי אמת מהרבי מלובלין זצ"ל כתב, כי משיח בן יוסף לא יהרג שכבר נתקיים ברבי שמשון אסטראפאליער, ודבר זה הוא מה שרצה הוא לפעול זה בדיבורו".

מכל האמור נשכיל להבין כי שמשון בן מנוח היתה בו נשמת משיח בן יוסף, ולכן נהרג על קדושת השם כפי שנהרגו הרבה צדיקים שהיתה בהם נשמת משיח בן יוסף, מעתה נשכיל להבין מדוע חשב יעקב אבינו בתחילה כי יש בו נשמת משיח שיביא את הגאולה השלימה לישראל, וכשראה שנהרג הבין שלא היה רק משיח בן יוסף, שמסר נפשו למוטט את עמודי התווך של שער הני, ולהכין בכך את הקרקע לקראת גאולתם של ישראל באחרית הימים על ידי משיח בן דוד במהרה בימינו אמן.

אולם כשראה שעדיין לא הגיע זמן הגאולה, הבין מזה כי עבודתו של שמשון היא רק להתחיל את ישועת ישראל מיד הפלשתים על ידי שיחליש כוחם, לכן התפלל עליו יעקב: "לישועתך קויתי ה'", וסייע לו הקב"ה למוטט את עמודי התווך של שער הני אף שעדיין לא הגיע זמן הגאולה.

ונראה להוסיף בזה נקודה נפלאה על פי מה שכתב רבינו חיים וויטאל ב"שער הכוונות" (דרושי העמידה דרוש ו) דבר פלא בשם רבו האריז"ל:

"ובאומרו וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין, צריך לכוין כוונה זו אשר פירשו שמעיה ואבטליון למורי ז"ל, יום אחד אשר הלכנו לגוש חלב להשתטח על קבריהם, ושם אמרו לו הם עצמם שצריך לכוין במלות אלו בג' תפלות שבכל יום ויום, לכוין להתפלל לשם יתברך על משיח בן יוסף שיחיה ולא ימות על ידי ארמילוס רשיעא".

ענין זה מביא רבינו חיים וויטאל ב"פרי עץ חיים" (שער העמידה פרק יט), והוסיף ברמז כי רבו האריז"ל נפטר בדמי ימיו משום שהיה ניצוץ משיח בן יוסף, וזה לשון קדשו:

"במילות וכסא דוד עבדך, הזהיר לנו מורי זלה"ה מאוד, ביום אחד שהלכנו על ציון שמעיה ואבטליון בהתפללנו שם, והכפיל שם לנו לומר, שנזכיר בכל תפלה ותפלה לכוין במלת דוד עבדך, שיחיה משיח בן יוסף ולא ימות על ידי ארמילוס הרשע, והוא נקרא כסא דוד עבדך. וזה סוד (תהלים כא-ה) חיים שאל ממך, כמו שכתוב ברעיא מהימנא (פרשת כי תצא רעו): שעתיד משיח בן יוסף למות. ולא הבינו דבריו, והשם יודע נסתרות, וסופו מוכיח על תחילתו שמת מורי החסיד זלה"ה בעוה"ר".

פירוש, כשנפטר האריז"ל בדמי ימיו, הוכיח סופו על תחילתו, שנתכוון לבקש מתלמידיו שיפתללו עליו שלא ימות לפני הזמן, כי היתה בו נשמת משיח בן יוסף. ובהגות רבי נתן שפירא (שם) כתב על זה דבר פלא:

"שבכל דור ודור יבוא משיח בן יוסף בגלגול, אם יש צדיקים בדור שיהיו מגינים עליו שלא ימות, ומאחר שלא נמצא מי שיגן עליו מוכרח הוא בעצמו למות, ועל ידי עונש המיתה שסובל בכל דור ודור, הוא מכפר עליו שלא ימות על ידי אותו רשע ארמילוס, אלא שבכל פעם הוא ימות על ידי הקב"ה בעצמו בסוד הנשיקה כנודע".

במקום שרק הקב"ה יכול לרדת לשם. ומטעם זה התפלל גם כן על שמשון: "לישועתך קויתי ה'", שיצליח ה' את דרכו למוטט את עמודי התווך של הבית על הפלשתים, כי רק הקב"ה מסוגל לרדת לערוגת הבשם להוציא ניצוץ הקדושה משער נ' של הקליפה.

ויש לבאר בזה מה שהתפלל יעקב על שמשון: "הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחרו", שלא יפלו עליו כל הרוגי הפלשתים כי אם מאחוריו, ומלבד הפשט הפשוט כדי שיוכלו אחיו לקבור את גופו בקבר ישראל ולא יתעללו בו הפלשתים, נראה שהיתה לו גם כוונה נוספת ברוחניות, שלא ישקע שמשון בשער נ' של טומאתם, אלא ישאר נבדל מהם ומהמונם ויחזיר את נשמתו לבוראו זך ונקי.

נפלא לצרף בזה מה שכתב ב"מגלה עמוקות" (סוף פרשת וישב ד"ה בגפן) על הפסוק (בראשית לז-לה): "וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אבל שאולה". ומפרש ה"מגלה עמוקות" כי יעקב אבינו רמז כאן על שמשון הגיבור, שגם הוא כמו יוסף הצדיק יתנסה עם אשה שהיא דלילה, ובלשון קדשו: "ארד אל בני אבל שאולה סופי תיבות דלילה [שדלדלה] כוחו של שמשון, וגרמה שאמר (שופטים טז-ל) תמות נפשי עם פלשתים". ובהשקפה ראשונה אינו מובן מהו הקשר בין הניסיון של שמשון לניסיון של יוסף.

אך לפי האמור יש לומר כי כמו שסיבב הקב"ה שירד יוסף לטומאת מצרים ויתנסה שם עם אשת אדוניו, כדי לסלול בכך את הדרך לכל ישראל שיתקדשו במצרים, כמבואר במדרש (ויק"ר לב-ה): "יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערה ונגדרו ישראל בזכותו". כך סיבב הקב"ה שיתנסה שמשון עם אשתו דלילה, כדי שירד לשער נ' של הקליפה וימוטט שם את עמודי התווך, שיוכלו ישראל לעמוד בקדושתם בכל הדורות, עד ביאת המשיח שיבטל לגמרי את שער נ' של הקליפה.

נשמת שמשון משיח בן יוסף

מעתה ירווח לבנו להבין מה שאמר במדרש הני"ל: "לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסבור בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת אמר אף זה מת, לישועתך קויתי ה'". לפי האמור הביאור בזה, כי יעקב ראה ברוח הקודש שעתיד שמשון למוטט את עמודי התווך של הפלשתים שער נ' של הקליפה, לכן חשב שהוא יהיה מלך משיח נטריקון משיח יבטל ש'ער ח'מישים.

לעילוי נשמת הגאון רבי שלום חיים בן עליזה זצ"ל נדבת דה. רפאל ולימור מהדב הי"ו

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com